

Sfinții Serghie și Vah, mărturisitori luminați ai drepte credințe

Sfinții Mucenici Serghie și Vah sunt unii dintre cei mai cunoscuți martiri din întregul Orient. Data la care au trecut la Hristos nu este foarte sigură, fiind socotită de unii la sfârșitul secolului al 3-lea - începutul secolului al 4-lea. Există o frumoasă însemnare din perioada primelor secole creștine, prin care cei doi sfinți sunt așezați la loc de mare cinste în evlavia Bisericii Răsăritene.

Acești doi „megalomartiri” au fost demnitari romani care au refuzat să aducă jertfe zeilor. Vah a murit primul, fiind biciuit până la sânge. A primit cununa muceniciilor sale la Soura, în Siria, fiind adus mai târziu la Barbalissos (Balis), pe Eufrat, localitate aflată la cinci kilometri de Alep. Serghie, după numeroase cazne, a fost decapitat la Al-Rusafa, tot pe râul Eufrat.

În cinstea jertfei sale, creștinii au ridicat aici o bazilică impunătoare, devenită cel mai căutat loc de pelerinaj din zonă. Secole la rând, creștinii din Bizanț și Arabia au venit aici să aducă cinstire sfântului, străbătând distanțe impresionante. Există mărturii că împăratul persan Chosroes II, când s-a închinat lui Mauricius pentru a-și recupera regatul, a oferit mai multe daruri acestei biserici.

Cei doi martiri au pățit pe vremea împăratului roman Maximian Daia. Serghie era pimnicer (primicerius scholae gentilium), ofițer de prim rang al gărzii regale. Regimentul pe care îl conducea era format în integralitate din gentili, adică persoane care nu aveau cetățenie romană. Mai mult, Serghie era unul dintre sfetnicii de taină ai împăratului. După documentele siriace, el ar fi fost chiar rudă cu cezarul. Alături de el a stat întotdeauna Vah, bunul său prieten, așezat la rândul i în demnitatea de secundicer. Amândoi „se bucurau de o mare libertate în cuvânt înaintea tronului”.

Erau creștini în taină, lucru pe care l-au aflat și cei care îi invidiau. Aceștia, plini de invidie, au mărturisit taina împăratului și acesta de îndată a hotărât să-i pună la încercare. Ca să afle adevărul, Maximian a hotărât ca toți cei din gardă să aducă jertfe în templul lui Zeus. La momentul stabilit nu i-a găsit pe cei doi sfinți înăuntru și, căutându-i, i-a aflat afară cântând imnuri de laudă lui Dumnezeu. I-a obligat mai apoi să intre înăuntru și i-a pus să jertfească. Sfinții Mucenici au început să cânte și aici din Cartea Psalmilor: „Idolii neamurilor sunt argint și aur, lucruri făcute de mâini omenești: gură au și nu vor grăi; ochi au și nu vor vedea. Urechi au și nu vor auzi că nu este duh în gura lor” (Ps. 134, 15-17). Au urmat chinuri groaznice, cei doi primind în cele din urmă cununa muceniciei.

În anul 431, Episcopul Alexandru de Hierapolis, localitate aflată în nordul Siriei, a cheltuit trei sute de pungi de aur pentru a ridica o bazilică în cinstea Sfinților Mucenici Serghie și Vah. Locașul de închinare s-a zidit în mijlocul stepei siriene, între zidurile cetății Rusafa. Acesta a fost momentul de răspândire masivă a cultului celor doi sfinți mucenici în întregul Orient creștin. Mărturia ne este dată într-una dintre cele mai complete publicații cu privire la viața, cultul și importanța duhovnicească ale celor doi martiri pe pământul jertfelnic al Siriei: *The Barbarian Plain. Saint Sergius between Rome and Iran*. Autoarea acestui studiu, prof. Elizabeth Key Fowden, vorbește astfel despre o răspândire atât de mare a cultului celor doi sfinți, încât, din secolul al 5-lea, „influența lor a început să iradieze dincolo de Rusafa, peste Siria și Mesopotamia, ajungând până în Munții Zagros, Armenia, Egipt și Galia” (Ibidem, p. 7).

Popularitatea celor doi sfinți s-a manifestat atât în cult, cât și în tradiția hagiografică ulterioară. Așa se face că autorul sinaxarului închinat Sfântului Atanasie de Clysma a folosit istorisirea morții Sfinților Serghie și Vah ca model de martirologiu, în care a rânduit replici și

pentru cei doi mucenici. În acest sinaxar, Sfântul Atanasie este un ofițer de rang înalt, aflat în dregătoria lui Maximian, fiind descoperit, de asemenea, ca slujitor al lui Hristos. Aceleași similitudini apar și în alcătuirea Vieții Sfântului Victor.

Hagiografii au ajuns la concluzia că Sinaxarul Sfinților Serghie și Vah datează din secolul al 5-lea, fiind scris original în limba siriacă. Textul grecesc îi aparține lui Sever de Antiohia, fiind legat de frumoasa sa Omilie pentru Mucenicii din Rusafa. Vom reda în cele de mai jos câteva fragmente din textul publicat în lucrarea *Patrologia Orientalis* (PO), (Tome IV, Fascicule 1, Paris, 1906, pp. 83-94, *Homilie LVII*) și în limba română în revista „Mitropolia Olteniei” (nr. 1/2019).

Fragment din Omilia lui Sever de Antiohia despre martiriul Sfinților Serghie și Vah

„Anumiți oameni răi au scris regelui împotriva lor, acuzându-i și învinovățindu-i de fapte urâte, că nu aduceau nici jertfe, nici libațiuni zeilor. Cu vorbe viclene îl întărau pe acela și spunea despre ei că, mulțumită prieteniei lui, au ajuns într-o asemenea cinstire. La început regele nu a crezut nimic din cele spuse și de îndată el i-a dus pe cei doi în templul lui Zeus, zeul cel necurat și cu nume amăgitor. A mâncat împreună cu preoții săi din jertfele necurate și a încercat să-i ispitească pe acești viteji cu această hrană spurcată. Atunci a auzit de la dânșii că nu vor jertfi nicidecum idolilor neînsuflețiți și chipurilor demonilor celor răi, care *«Gură au și nu vor grăi, ochi au și nu vor vedea. Urechi au și nu vor auzi, că nu este duh în gura lor»*, și alte lucruri asemănătoare prin care Prorocul în Psalmi (Ps. 134, 16-17) râdea de a lor insensibilitate și nemișcare. Aprins și fierbând de mândrie, regele a poruncit să le fie tăiate cingătorile și să li se ia de pe gât lanțurile de aur, însemnele care se dădeau războinicilor celor mai de cinste. Au fost purtați de aici în marș, îmbrăcați în haine femeiești. Însă, în această privință, ei au știut să i se împotrivescă regelui, vorbind prin propriile lor fapte, acești martori neînvinși din nici o parte, care învățaseră să fie mai înțelepți decât cei vicleni, cum spune David (Ps. 17, 27), făcând să se întoarcă în bine planurile calomniatorului și ale slujitorilor săi: «O, tu care lupți împotriva lui Dumnezeu, socotești tu că printr-o înfățișare femeiască vei putea amări sufletele noastre neînfricate? Poți să îmbraci cu forța trupurile noastre în haine femeiești, însă nu vei îmbrăca niciodată cu lașitate sufletul nostru sănătos și drept. Îți vom arăta faptele pe care le ținem pentru a adevăra preceptele și poruncile pe care Dumnezeu ni le-a dat nouă prin Moise: *ca bărbatul să nu îmbrace haine femeiești* (Deut. 22, 5). Dacă într-adevăr cele femeiești nu împiedică nicidecum pe femeile cele curajoase să iasă cu inimă bărbătească la lupta pentru credință (*evsèveia*) și să primească coroana biruinței asupra calomniatorului, la fel această haină nu ne putem schimba nicidecum, prin ridicol, sufletele? Nu vezi tu oare că ea se depărtează de pe trupurile noastre, care înaintează cu putere (vigoare) și că nicidecum nu ni se potrivește? Și el (trupul) o respinge cu totul ca și cum nu-i este cunoscută. Însă nouă nici pe departe nu ne pasă de aceasta, căci ne ridicăm spre cugetări înalte și într-o clipă imităm foarte bine pe Domnul și Mântuitorul Iisus Hristos. (...) Căci asemenea Lui, Care a purtat pentru noi spini și mărăcini, și noi, prin răbdare și curaj în lupta mucenicească, ne încapățânăm și disprețuim efeminarea și frica în aceste haine femeiești. Căci Hristos va arăta puterea lui Dumnezeu Tatăl prin fapte asemănătoare.»

Sărbătoriți pretutindeni

Cultul Sfinților Serghie și Vah s-a răspândit în întreaga lume. În Orient, Mitropolitul Ahudemme de Tagrit (sec. VII) a ridicat o nouă bazilică în cinstea lor, replică a celei de la Rusafa, în mijlocul stepei de la nord-est de Irak. Dorința lui era să-și ferească episcopia de raidurile beduinilor. Sfântul Serghie este cinstit la sirienii de răsărit în zilele de 1 octombrie, 3 și 6 mai, 9 decembrie și mai cu seamă în 7 octombrie. Amintim, de asemenea, că Sever de Antiohia a scris în cinstea celor doi

sfinți o omilie, rostită la 7 octombrie 514. Textul se găsește tradus din siriacă de profesorul Rubens Duval în colecția Patrologia Orientalis (IV, 1, 1908, pp. 83-94, Omilia LVII).

Capetele celor doi sfinți au fost aduse în țara noastră de către domnitorul Neagoe Basarab și depuse la Mănăstirea Curtea de Argeș. Raclele sfintelor moaște au fost făcute din porunca arhierească a Episcopului Iosif de Argeș, cu sprijinul creștinilor binevoitori din orașul Pitești, în anul 1867, ca semn de recunoștință pentru binefacerile primite prin ale lor sfinte rugăciuni.

În anul 1949, la 25 octombrie, prin hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, sfintele moaște au fost aduse la Craiova și depuse în Catedrala Mitropolitană „Sfântul Dumitrie” din Craiova, în timpul vrednicului de pomenire Firmilian, Mitropolitul Olteniei.

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Irineu, Arhiepiscopul Craiovei și Mitropolitul Olteniei, Sfinții Mucenici Serghie și Vah au fost rânduiți ca ocrotitori huhovnicești ai Facultății de Teologie Ortodoxă din Craiova.

(Sursa: [Pr. Ioniță Apostolache, în Ziarul Lumina, 7 octombrie 2020](#))